

Tragom divljih orhideja

In Search of Wild Orchids

Orhideje su najbrojnija biljna porodica na svijetu. Većina ljudi ih poznaje samo kao raskošne ukrasne kućne biljke, ne znajući da tijekom bilo koje šetnje u prirodi, mogu susresti orhideje! U Hrvatskoj raste gotovo 200 vrsta orhideja. Za razliku od tropskih orhideja koje većinom rastu kao epifiti na drveću, u zemljinom umjerenom pojasu orhideje rastu isključivo na tlu. Većina ih raste na otvorenim staništima (travnjacima),

no ima i strogo šumskih vrsta. Na području Neretve već se duži niz godina proučavaju orhideje i do sada je zabilježeno čak 30 vrsta! Prošetajte prirodom i upoznajte raznolikost i šarenilo neretvanskih orhideja! No ne zaboravite da su sve orhideje u Hrvatskoj strogo zaštićene vrste te ih je zabranjeno brati. Stoga ih zadržite u svom sjećanju ili zarobite njihovu ljepotu fotoaparatom.

Orchids are the most abundant plant family in the world. Most people see them only as gorgeous decorative houseplants, not knowing they will undoubtedly encounter orchids during a walk through nature! Almost 200 species of orchids grow in Croatia. Unlike tropical species, which mostly grow as epiphytes on trees, in the earth's temperate zone, orchids grow only on the ground. Most of them grow in open habitats

(grasslands), but there are also only forest species. In the Neretva area, orchids have been studied for many years, with 25 species identified so far! Take a walk and get to know the diverse and colourful orchards of the Neretva! But don't forget that all orchids in Croatia are strictly protected species, and picking them is forbidden. However, carry memories of them or capture their beauty with your camera.

Kratkostrugasti kačun
(*Orchis spitzelii* Saut. ex W. D. J. Koch)

Rijetka i ugrožena vrsta orhideja u hrvatskoj flori s najvećim poznatim populacijama na poluotoku Pelješcu. Istočno-mediteranska vrsta koja raste na otvorenim kamenjarskim staništima i rubovima šikara i šuma. Cvate tijekom travnja ljubičastim točkastim cvjetovima. Na području Neretve je izrazito rijetka – zabilježena je samo jedna jedinka upravo na području Dragovije.

Spitzel's Orchid
(*Orchis spitzelii* Saut. ex W. D. J. Koch)

A rare and endangered orchid species in the Croatian flora with the largest known populations located on the Pelješac Peninsula. An Eastern Mediterranean species that grows on open rocky habitats and the edges of thickets and forests. They bloom in April with purple-dotted flowers. It is an extremely rare species in the Neretva area – only one specimen has been recorded in the area of Dragovija.

Pjegava tineja
(*Neotinea maculata* (Desf.) Stearn)

Mediteransko-atlantska vrsta orhideje, u Hrvatskoj raste duž obale i na otocima, a puno češća je na južnom Jadranu. Biljka doseže visinu do 30 centimetara s dugim gustim cvatom i sitnim bijelo-ljubičastim cvjetovima. Raste širom neretvanskog područja u šumama čempresa i rijetkim makijama. Na području Dragovije zabilježeno je oko 120 jedinki koje cvatu tijekom ožujka i travnja.

Dense-flowered Orchid
(*Neotinea maculata* (Desf.) Stearn)

This Mediterranean-Atlantic orchid grows along the coast and on the islands of Croatia, more commonly in the southern Adriatic. The plant grows up to 30 cm tall and has long, dense inflorescences and tiny white-purple flowers. It grows throughout the Neretva area in cypress forests and sparse maquis. About 120 specimens have been found in the area of Dragovija, which bloom during March and April.

Miomirisni kačun
(*Orchis coriophora* L. ssp. *fragrans* (Pollini) K. Richt.)

Mediteranska orhideja koja raste na osunčanim i suhim staništima. Dugački cvat sadrži nekoliko desetaka malih vinski crvenih cvjetova koji mirišu na vaniliju. Na području Dragovije zabilježeno je oko 40 jedinki koje cvatu od kraja travnja do polovice lipnja na čistinama i rubovima putova.

The Fragrant Orchid
(*Orchis coriophora* L. ssp. *fragrans* (Pollini) K. Richt.)

This Mediterranean orchid grows in sunny and dry habitats. The long inflorescence contains several dozen small wine-red flowers, providing a pleasant vanilla scent. About 40 specimens have been found in the area of Dragovija, blooming from the end of April to the middle of June in clearings and roadsides.

Četverotočkasti kačun
(*Orchis quadripunctata* Cirillo ex Ten.)

Mediteranska vrsta orhideje s bogatim rahlim cvatom sitnih ružičastih cvjetova. Medna usna je obično svjetlija, najčešće s četiri ljubičaste točke, po čemu je i dobila ime. U Hrvatskoj raste duž čitavog Jadrana. Na području Dragovije jedna je od najčešćih vrsta s populacijama s tisućama primjeraka. Raste uz rubove putova, na čistinama i u rijetkoj makiji, a cvate tijekom travnja i svibnja.

Four-Spotted Orchid
(*Orchis quadripunctata* Cirillo ex Ten.)

This Mediterranean orchid has a rich, lax inflorescence of tiny pink flowers. The lip is usually lighter, with four purple dots, based upon which the species got its name. In Croatia, it grows along the entire Adriatic coast. In the area of Dragovija, it is one of the most frequent species, with populations numbering in the thousands of specimens. It grows along roadsides, in clearings and sparse maquis, blooming in April and May.

Crncrveni kačun
(*Orchis ustulata* L.)

Vrsta je rasprostranjena po čitavoj Europi, a u Hrvatskoj uglavnom u zapadnim krajevima (Samoborsko gorje, Gorski kotar, Velebit, Istra), dok je u Dalmaciji rjeđa. Ime je dobila po tamno crvenim do crnim kacigama koje su najizraženije na vršnim neotvorenim cvjetovima. Na području Dragovije nađeno je 40-ak jedinki u rijetkoj makiji i na čistinama, a cvatu u travnju i svibnju.

Burnt Orchid
(*Orchis ustulata* L.)

The species is widespread throughout Europe, while in Croatia, it can be found mainly in the western regions (Samoborsko Gorje, Gorski Kotar, Velebit, and Istria) and less commonly in Dalmatia. The name "burnt" alludes to the dark colour of the hoods, most pronounced on the uppermost unopened flowers. In the area of Dragovija, about 40 specimens have been found in sparse maquis and clearings, which bloom in April and May.

Bertolonijeva kokica
(*Ophrys bertolonii* Moretti)

Mediteranska vrsta, vrlo česta duž naše obale i na otocima. Raste na toplim osunčanim travnjacima i rijetkim makijama. Kao i kod ostalih vrsta kokica, medna usna joj imitira oblik kukaca oprašivača. Sedlastog je oblika, prekrivena gustim smeđim dlačicama s plavim zrcalom. Na području Dragovije česta je vrsta. Populacija broji 200 do 300 jedinki, a cvate tijekom travnja i svibnja.

Bertoloni's Bee Orchid
(*Ophrys bertolonii* Moretti)

This Mediterranean species is very common on the coast and islands of Croatia. It grows on warm, sunny grasslands and in sparse maquis. As in other species of bee orchids, its lip imitates the shape of pollinating insects. It is saddle-shaped, densely covered with brownish hairs and a blue speculum. It is a common species in the area of Dragovija, and the population numbers 200 to 300 specimens, blooming in April and May.

Tragom divljih orhideja

In Search of Wild Orchids

Orhideje su najbrojnija biljna porodica na svijetu. Većina ljudi ih poznaje samo kao raskošne ukrasne kućne biljke, ne znajući da tijekom bilo koje šetnje u prirodi, mogu susresti orhideje! U Hrvatskoj raste gotovo 200 vrsta orhideja. Za razliku od tropskih orhideja koje većinom rastu kao epifiti na drveću, u zemljinom umjerenom pojasu orhideje rastu isključivo na tlu. Većina ih raste na otvorenim staništima (travnjacima),

no ima i strogo šumskih vrsta. Na području Neretve već se duži niz godina proučavaju orhideje i do sada je zabilježeno čak 30 vrsta! Prošetajte prirodom i upoznajte raznolikost i šarenilo neretvanskih orhideja! No ne zaboravite da su sve orhideje u Hrvatskoj strogo zaštićene vrste te ih je zabranjeno brati. Stoga ih zadržite u svom sjećanju ili zarobite njihovu ljepotu fotoaparatom.

Orchids are the most abundant plant family in the world. Most people see them only as gorgeous decorative houseplants, not knowing they will undoubtedly encounter orchids during a walk through nature! Almost 200 species of orchids grow in Croatia. Unlike tropical species, which mostly grow as epiphytes on trees, in the earth's temperate zone, orchids grow only on the ground. Most of them grow in open habitats

(grasslands), but there are also only forest species. In the Neretva area, orchids have been studied for many years, with 25 species identified so far! Take a walk and get to know the diverse and colourful orchards of the Neretva! But don't forget that all orchids in Croatia are strictly protected species, and picking them is forbidden. However, carry memories of them or capture their beauty with your camera.

Kokica ose listarice
(*Ophrys tenthredinifera* Willd.)

Zapadno mediteranska vrsta orhideje koja je u Hrvatskoj iznimno rijetka – poznata sa svega nekoliko nalazišta (Pelješac, Lastovo, Konavle, Čiovo). Na neretvanskom području zabilježena je samo jedna populacija od 40-ak jedinki na području Dubravice, gdje cvate tijekom travnja i svibnja. Oprašuje je osa listarica (*Eucera nigrilabris*) po kojoj je i dobila ime.

Sawfly Orchid
(*Ophrys tenthredinifera* Willd.)

This rare western Mediterranean orchid species in Croatia is found in only a few sites (Pelješac, Lastovo, Konavle, and Čiovo). In the Neretva area, only a single population of about 40 specimens has been found in the area of Dubravica, where they bloom in April and May. It is pollinated by the sawfly (*Eucera nigrilabris*), after which it got its name.

Robertijev kačun
(*Barlia robertiana* (Loisel.) Greuter)

Moćna orhideja velikih mesnatih prizemnih listova i stabljikama koje dosežu do 60 centimetara obiluje bogatim cvatom. Raste isključivo na području Dalmacije. Na području Neretve više je populacija, ukupne brojnosti oko 80 jedinki. To je najranije cvatuća orhideja, na području Neretve prve jedinke krenu cvasti već sredinom siječnja. Raste u rijetkoj makiji, na čistinama te uz putove. Boja cvjetova varira od ljubičaste pa sve do žute.

Giant Orchid
(*Barlia robertiana* (Loisel.) Greuter)

This robust orchid has large fleshy ground leaves, a stem up to 60 cm tall, and abundant inflorescence. It grows exclusively in Dalmatia. Other populations can be found in the Neretva area, totalling about 80 specimens. It is the earliest blooming orchid. In the Neretva area, the first plants begin to bloom as early as mid-January. Here, it grows in sparse maquis, in clearings and along roads. The colour of the flowers varies from purple to yellow.

Talijanski kačun
(*Orchis italica* Poir.)

Tipična mediteranska orhideja koja u Hrvatskoj raste gotovo isključivo u Dalmaciji. Cvatovi su zbijeni i sadrže mnoštvo ružičastih cvjetova. Oblik medne usne podsjeća na tijelo čovjeka, odakle i engleski naziv za ovu vrstu. Na području Neretve jedna je od češćih vrsta, populacija joj broji više od 1000 jedinki. Raste uz putove, na čistinama i unutar makija. Cvjeta u travnju i svibnju.

Naked Man Orchid
(*Orchis italica* Poir.)

This typical Mediterranean orchid in Croatia grows almost exclusively in Dalmatia. The inflorescences are compact and contain many pink flowers. The shape of the lip resembles the human body, hence the English name for this species. In the area of the Neretva, it is one of the most common species, with a population of over 1,000 specimens. It grows along the roadside, in clearings and inside maquis. It blooms in April and May.

Bezostruška
(*Aceras anthropophorum* (L.) W. T. Aiton)

Mediteransko-atlantska vrsta orhideje vrlo dugačkog valjkastog cvata s puno (do čak 50) cvjetova. Cvjetovi imaju izraženu zelenu kacigu i dugačku mednu usnu koja nalikuje ljudskom obliku. U Hrvatskoj raste uglavnom u srednjoj i južnoj Dalmaciji, najviše na otocima. Raste na više lokacija diljem Neretve, na mediteranskim pašnjacima, čistinama i uz putove. Nije brojna (do 100 jedinki), a cvate tijekom travnja i svibnja.

Man Orchid
(*Aceras anthropophorum* (L.) W. T. Aiton)

This Mediterranean-Atlantic orchid species has a long, cylindrical inflorescence with many flowers (up to 50). The flowers have a pronounced green helmet and a long lip resembling a human figure. In Croatia, it is found mainly in central and southern Dalmatia, and mostly on the islands. It grows in several locations throughout the Neretva, in Mediterranean pastures, clearings and along roads. It is not numerous (up to 100 individuals) and blooms in April and May.

Pčelinja kokica
(*Ophrys apiifera* Huds.)

Euro-mediteranska orhideja koja u Hrvatskoj raste duž jadranske obale te u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Rahao cvat na vrhu stabljike sadrži do deset cvjetova čija medna usna oponašanjem izgleda pčele mami oprašivače. Na području Neretve je vrlo brojna, populacija ima oko 1000 jedinki. Najčešće raste u maslinicima, rijetkoj makiji i uz putove. Cvjeta od kraja travnja do početka svibnja.

Bee Orchid
(*Ophrys apiifera* Huds.)

The Euro-Mediterranean orchid grows in Croatia along the Adriatic coast and in north-western Croatia. The lax inflorescence at the top of the stem contains up to ten flowers, with the lip mimicking the appearance of bees to attract pollinators. It is abundant in the Neretva area, with about 1,000 specimens. Here, it grows mostly in olive groves, sparse maquis and along roads. It blooms from late April to early May.

Grimizni kačun
(*Orchis purpurea* Huds.)

Krupna, do 80 cm visoka orhideja s velikim, mesnatim prizemnim listovima. Zelena stabljika pri vrhu postaje ljubičasta i nosi dugi, gusti valjkasti cvat koji može sadržavati i do 50 cvjetova. Prepoznatljiva je po tamno ljubičastim kacigama po kojima je i dobila ime. U Hrvatskoj je česta i u primorju i na kontinentu, ali je vrlo rijetka na dalmatinskim otocima. Na području Neretve je također rijetka, populacija broji oko 40 jedinki. Raste u rijetkoj makiji i cvate tijekom svibnja i lipnja.

Lady Orchid
(*Orchis purpurea* Huds.)

This very robust orchid grows up to 80 cm high and has large, fleshy ground leaves. The green stem turns purple near the top and bears a long, dense, cylindrical inflorescence containing up to 50 flowers. It is distinguishable by its dark purple helmets, after which it got its name. Though common in Croatia's coastal and inland regions, it is rare on the Dalmatian islands. It is also rare in the Neretva area, with a population of about 40 specimens. It grows in sparse maquis and blooms in May and June.

Tragom divljih orhideja

In Search of Wild Orchids

Orhideje su najbrojnija biljna porodica na svijetu. Većina ljudi ih poznaje samo kao raskošne ukrasne kućne biljke, ne znajući da tijekom bilo koje šetnje u prirodi, mogu susresti orhideje! U Hrvatskoj raste gotovo 200 vrsta orhideja. Za razliku od tropskih orhideja koje većinom rastu kao epifiti na drveću, u zemljinom umjerenom pojasu orhideje rastu isključivo na tlu. Većina ih raste na otvorenim staništima (travnjacima),

no ima i strogo šumskih vrsta. Na području Neretve već se duži niz godina proučavaju orhideje i do sada je zabilježeno čak 30 vrsta! Prošetajte prirodom i upoznajte raznolikost i šarenilo neretvanskih orhideja! No ne zaboravite da su sve orhideje u Hrvatskoj strogo zaštićene vrste te ih je zabranjeno brati. Stoga ih zadržite u svom sjećanju ili zarobite njihovu ljepotu fotoaparatom.

Orchids are the most abundant plant family in the world. Most people see them only as gorgeous decorative houseplants, not knowing they will undoubtedly encounter orchids during a walk through nature! Almost 200 species of orchids grow in Croatia. Unlike tropical species, which mostly grow as epiphytes on trees, in the earth's temperate zone, orchids grow only on the ground. Most of them grow in open habitats

(grasslands), but there are also only forest species. In the Neretva area, orchids have been studied for many years, with 25 species identified so far! Take a walk and get to know the diverse and colourful orchards of the Neretva! But don't forget that all orchids in Croatia are strictly protected species, and picking them is forbidden. However, carry memories of them or capture their beauty with your camera.

Talijanski kačun
(*Orchis italica* Poir.)

Tipična mediteranska orhideja koja u Hrvatskoj raste gotovo isključivo u Dalmaciji. Cvatovi su zbijeni i sadrže mnoštvo ružičastih cvjetova. Oblik medne usne podsjeća na tijelo čovjeka, odakle i engleski naziv za ovu vrstu. Na području Neretve jedna je od češćih vrsta. Populacija joj broji više od 1000 jedinki. Raste uz putove, na čistinama i unutar makija. Cvjeta u travnju i svibnju.

Naked Man Orchid
(*Orchis italica* Poir.)

As a typical Mediterranean orchid, in Croatia, it grows almost exclusively in Dalmatia. The inflorescences are compact and contain many pink flowers. The shape of the lip resembles the human body, hence the English name for this species. In the Neretva area, it is one of the most common species, with a population of over 1,000 specimens. Here, it grows along the roads, in clearings and inside the maquis. It blooms in April and May.

Ljubičasti šiljorep
(*Limodorum abortivum* (L.) Sw.)

Mediteransko-atlantska vrsta orhideje koja u Hrvatskoj raste duž jadranske obale i otoka, no zalazi i u unutrašnjost. Jedna je od rijetkih orhideja koja nema zelene listove pa ne može fotosintetizirati. Radi se o saprofitskoj orhideji (hrani se mrtvom organskom tvari) čije je korijenje u mikorizi s gljivama, ali često i povezano s korijenjem drvenastih vrsta pa neki autori smatraju da se radi o pravom parazitu. U nepovoljnim uvjetima duge ljetne suše, biljke uopće ne izlaze iz tla, čak i nekoliko godina za redom. Na području Neretve pojavljuje se često, ali nikada u većem broju pa je ukupna populacija procijenjena na svega 50-ak jedinki. Najčešće raste u polusjeni, na rubovima šuma ili unutar crnogoričnih šuma. Cvate ljubičastim cvjetovima tijekom travnja i svibnja.

Violet Limodore
(*Limodorum abortivum* (L.) Sw.)

This Mediterranean-Atlantic orchid species grows in Croatia along the Adriatic coast and islands but also reaches the inland areas. It is a rare orchid that does not have green leaves, so it cannot photosynthesize. As a saprophytic orchid (it feeds on dead organic matter) with roots in mycorrhizae with fungi, it is also often connected to the roots of woody species, leading some authors to conclude that it is a real parasite. In unfavourable conditions during prolonged summer droughts, the plants do not emerge from the ground, which can last several years. It can often be found in the Neretva area but never in large numbers; hence, the total population is estimated to be only about 50 specimens. It usually grows in partial shade, on the edges of forests or within coniferous forests. It blooms in April and May to yield purple flowers.

Močvarni kačun
(*Orchis laxiflora* Lam. ssp. *palustris* (Jacq.) Bonnieret Layens)

Euro-mediteranska vrsta orhideje koja raste na vlažnim staništima (vlažni i poplavni travnjaci, cretovi, prorijedeni tršćaci). Naraste do 70 cm i ima izduženi uski cvat s izrazito ljubičastim cvjetovima. Na području Neretve je relativno česta vrsta isključivo na vlažnim livadama. Populacija broji do 1000 jedinki. Cvate kasnije od ostalih orhideja, nakon povlačenja vode sa staništa, u svibnju i lipnju.

Marsh Orchid
(*Orchis laxiflora* Lam. ssp. *palustris* (Jacq.) Bonnieret Layens)

This Euro-Mediterranean orchid species is found in wet habitats (wet and flooded grasslands, fens, loose reed beds). It grows up to 70 cm and has an elongated narrow inflorescence with distinctly purple flowers. In the Neretva area, it is a relatively common species found exclusively in wet meadows, with a population numbering up to 1,000 specimens. Here, it blooms later than other orchids after water recedes from its habitat in May and June.

Trozubi kačun
(*Orchis tridentata* Scop.)

Središte rasprostranjenosti ove vrste je na Balkanskom poluotoku i u Maloj Aziji. U Hrvatskoj je široko rasprostranjena u primorju i na otocima, no dolazi i u unutrašnjosti (Dalmatinska Zagora, Lika, Gorski kotar, Sjeverozapadna Hrvatska i Slavonsko gorje). Relativno je niska (oko 30 cm) orhideja s gustim cvatom koji sadrži ružičaste cvjetove s izraženim tamnijim točkama na mednoj usni razdijeljenoj na tri dijela (*tridentata*). Na području Neretve je rijetka i malobrojna, s populacijom od svega 70-ak jedinki. Cvate u svibnju i lipnju u rijetkoj makiji i na proplancima.

Toothed Orchid
(*Orchis tridentata* Scop.)

The central location of this species is on the Balkan Peninsula and in Asia Minor. In Croatia, it is commonly found on the coast and islands but also further inland (Dalmatinska Zagora, Lika, Gorski Kotar, North-western Croatia and the Slavonian Hills). It is a relatively low (about 30 cm) orchid with a dense inflorescence containing pink flowers and prominent darker spots on the lip which is divided into three parts (*tridentata*). It is rare in the Neretva area, where its population numbers 70 specimens at most. It blooms in May and June in sparse maquis and in glades.

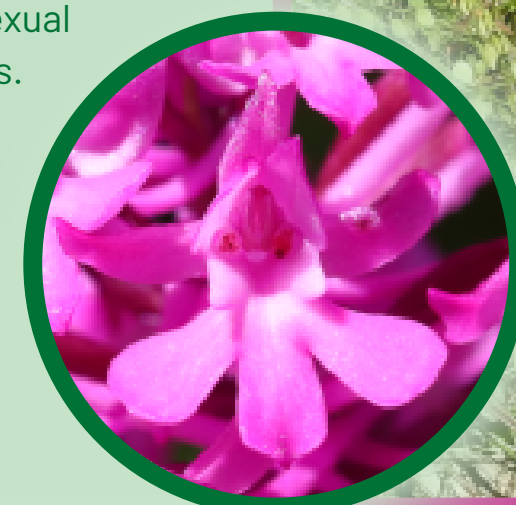
Crvena vratiželja
(*Anacamptis pyramidalis* (L.) Rich.)

Jedna od najčešćih europskih orhideja, prepoznatljiva po krupnom ružičastom piramidalnom cvatu po kojem je i dobila ime. Hrvatsko ime *vratiželja* upućuje na vjerovanje da ima afrodizijačko djelovanje. Cvjetovi danju ispuštaju snažan miris koji podsjeća na vaniliju, kojim privlače danje leptire, dok noću ispuštaju neugodan miris nalik vonju koza kojim privlače noćne oprasivače. Vrlo je česta vrsta na području Neretve, raste uz putove, na livadama i čistinama, a cvate od svibnja pa sve do početka srpnja.

Pyramidal Orchid
(*Anacamptis pyramidalis* (L.) Rich.)

As one of the most common European orchids, its name is derived from having distinct large pinkish pyramidal inflorescence. The Croatian name *vratiželja* (meaning one that restores sexual desire) is attributed to a belief in its aphrodisiac effects. During the day, the flowers release a strong odour reminiscent of vanilla, which attracts diurnal butterflies, while at night, they produce an unpleasant smell similar to the smell of goats, attracting nocturnal pollinators. It is a common species in the Neretva area and grows along roads, in meadows and clearings, blooming from May until early July.

Mali kačun
(*Orchis morio* L.)

Široko rasprostranjena orhideja, u Hrvatskoj jedna od najčešćih vrsta, prisutna i u primorju i na kontinentu. Cijeli rod dobio je ime od grčke riječi *orchis* koja označava mošnje, budući da vrste ovog roda sadrže dva jajasta gomolja. Od sušenih gomolja u Turskoj se proizvodi daleko poznati ljekovit napitak *salep* koji se prije masovne prodaje kave pio u svim dijelovima Europe. Na području Neretve je jedna od brojnijih vrsta, čija populacija broji možda i 1000 jedinki. Raste na različitim tipovima staništa, no najbrojnija je na osunčanim travnjacima.

Green-Winged Orchid
(*Orchis morio* L.)

This widespread orchid is one of the most common species in Croatia, found on the coast and inland regions. The entire genus got its name from the Greek word *orchis*, which means scrotum, since the species of this genus contain two ovoid tubers. In Turkey, dried tubers are used to produce the well-known medicinal beverage *salep*, consumed in all parts of Europe before the mass sale of coffee. It is one of the most numerous species in the Neretva area, with a population of perhaps 1,000 specimens. Here, it grows in various types of habitats, but it is most numerous on sunny grasslands.

Tragom divljih orhideja

In Search of Wild Orchids

Orhideje su najbrojnija biljna porodica na svijetu. Većina ljudi ih poznaje samo kao raskošne ukrasne kućne biljke, ne znajući da tijekom bilo koje šetnje u prirodi, mogu susresti orhideje! U Hrvatskoj raste gotovo 200 vrsta orhideja. Za razliku od tropskih orhideja koje većinom rastu kao epifiti na drveću, u zemljinom umjerenom pojasu orhideje rastu isključivo na tlu. Većina ih raste na otvorenim staništima (travnjacima),

no ima i strogo šumskih vrsta. Na području Neretve već se duži niz godina proučavaju orhideje i do sada je zabilježeno čak 30 vrsta! Prošetajte prirodom i upoznajte raznolikost i šarenilo neretvanskih orhideja! No ne zaboravite da su sve orhideje u Hrvatskoj strogo zaštićene vrste te ih je zabranjeno brati. Stoga ih zadržite u svom sjećanju ili zarobite njihovu ljepotu fotoaparatom.

Orchids are the most abundant plant family in the world. Most people see them only as gorgeous decorative houseplants, not knowing they will undoubtedly encounter orchids during a walk through nature! Almost 200 species of orchids grow in Croatia. Unlike tropical species, which mostly grow as epiphytes on trees, in the earth's temperate zone, orchids grow only on the ground. Most of them grow in open habitats

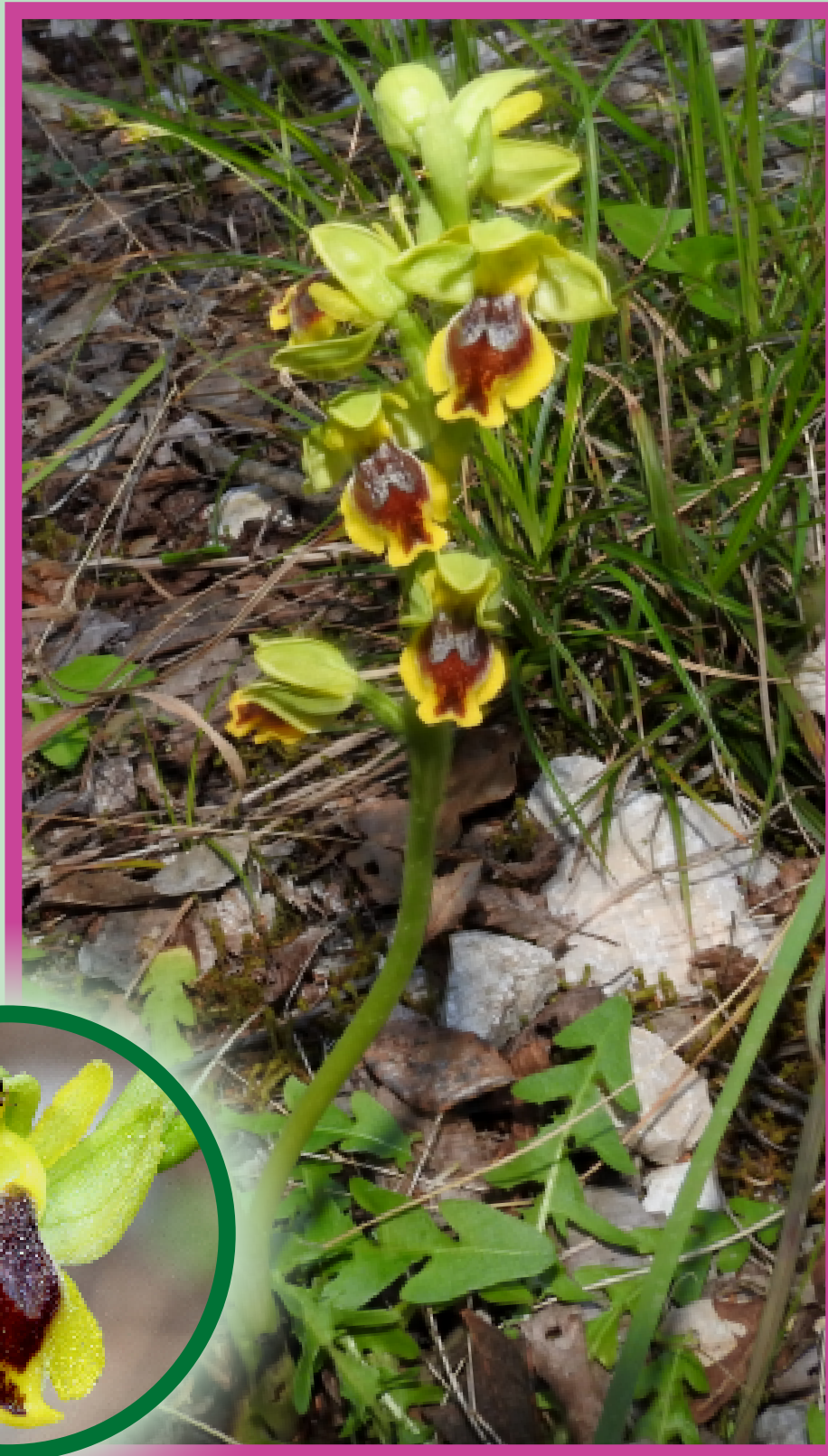
(grasslands), but there are also only forest species. In the Neretva area, orchids have been studied for many years, with 25 species identified so far! Take a walk and get to know the diverse and colourful orchards of the Neretva! But don't forget that all orchids in Croatia are strictly protected species, and picking them is forbidden. However, carry memories of them or capture their beauty with your camera.

Mala žuta kokica
(*Ophrys lutea* Cav. ssp. *minor* (Tod.) O. Danesch et E. Danesch)

Mediterranska vrsta koja u Hrvatskoj raste isključivo na području Dalmacije. Niska i nježna kokica s nekoliko malih žutih cvjetova s mednom usnom koja je u sredini smeđa i dlakava. Poznata je i pod imenom *Ophrys sicula*, budući da je prvi put opisana na Siciliji. Relativno je česta vrsta na području Neretve, ali svugdje malobrojna pa joj ukupna populacija ne broji više od 60 jedinki. Cvate tijekom travnja i svibnja uz putove i na čistinama.

Small-flowered Yellow-Bee Orchid
(*Ophrys lutea* Cav. ssp. *minor* (Tod.) O. Danesch et E. Danesch)

As a Mediterranean orchid, in Croatia, it grows only in Dalmatia. It features a short and slender bee orchid with several small yellow flowers and a lip that is brown and hairy in the middle. It is also known by the name *Ophrys sicula*, since it was first identified in Sicily. It is a relatively common species in the Neretva area but sparsely distributed; hence, its total population accounts for no more than 60 specimens. Here, it blooms in April and May along roads and in clearings.

Sitnocvjetna kukavica
(*Serapias parviflora* Parl.)

Mediterransko-atlantska vrsta vrlo vitke stabljike i vitkog cvata koji se sastoji od nekoliko sitnih cvjetova. Kao i ostale kukavice, ova vrsta ne proizvodi nektar pa oprašivačima nudi toplo sklonište. Naime, cvijet s kacigom ima oblik cijevi u koju se kukci sklanjaju tijekom kiše, hladnih dana i noću. Ova vrsta kukavica ima najmanje cvjetove s najužom mednom usnom. Raste uglavnom na otocima, rijetko i na kopnu. Na području Neretve zabilježena je jedino na nekoliko lokacija, sa sveukupno 15 jedinki. Raste na glinastom tlu otvorenih staništa i cvate od sredine travnja do početka lipnja.

Small-Flowered Serapias
(*Serapias parviflora* Parl.)

A Mediterranean-Atlantic species with a very slender stem and a slender inflorescence consisting of several small flowers. As with other *Serapias* species, it does not produce nectar, so it offers pollinators a warm shelter. Specifically, the flower and helmet have a tube shape where insects shelter from the rain, cold days and at night. This species has the smallest flowers with the narrowest lip. It grows mainly on islands, rarely on the mainland. In the Neretva area, it has been found only in area *Pod Gredom* in several locations, and numbers 15 specimens. Here, it grows on clay soil in open habitats and blooms from mid-April to early June.

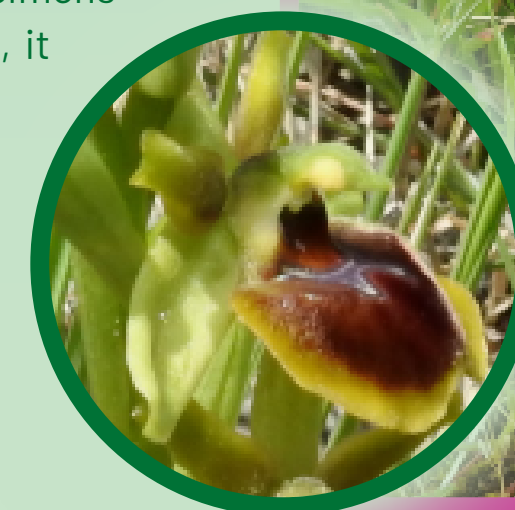

Očarana kokica
(*Ophrys incantata* Devillers et Devillers-Tersch.)

Endemična vrsta koja raste samo u Hrvatskoj, otkrivena i opisana prije 20-ak godina. Poznata je sa svega desetak nalazišta od Istre do Dubrovnika. Niskog je rasta i gustog cvata od nekoliko manjih cvjetova. Na području Neretve je jako rijetka i malobrojna, zabilježeno je samo pet jedinki na močvarnom području Pod gredom. Raste uz putove i cvate u travnju i svibnju.

Enchanted Bee Orchid
(*Ophrys incantata* Devillers et Devillers-Tersch.)

As an endemic orchid that grows only in Croatia, it was identified and described about 20 years ago. It is known from only a dozen sites, stretching from Istria in the Northern Adriatic to Dubrovnik in the Southern Adriatic. It has a short habit and a dense bloom containing several smaller flowers. It is very rare, and in the Neretva area, only five specimens have been found in the area of *Pod Gredom*. Here, it grows along the roads and flowers in April and May.

Pčelinja kokica
(*Ophrys apifera* Huds.)

Euro-mediterranska orhideja koja u Hrvatskoj raste duž jadranske obale te u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Rahao cvat na vrhu stabljike sadrži do deset cvjetova čija medna usna oponašanjem izgleda pčele mami oprašivače. Na području Neretve je vrlo brojna, populacija ima oko 1000 jedinki. Najčešće raste u maslinicima, rijetkoj makiji i uz putove. Cvjeta od kraja travnja do početka svibnja.

Bee Orchid
(*Ophrys apifera* Huds.)

The Euro-Mediterranean orchid grows in Croatia along the Adriatic coast and in north-western Croatia. The lax inflorescence at the top of the stem contains up to ten flowers, with a lip having the appearance of bees to attract pollinators. It is abundant in the Neretva area, where the population is about 1,000 specimens. Here, it grows primarily in olive groves, sparse maquis and along roads. It blooms from late April to early May.

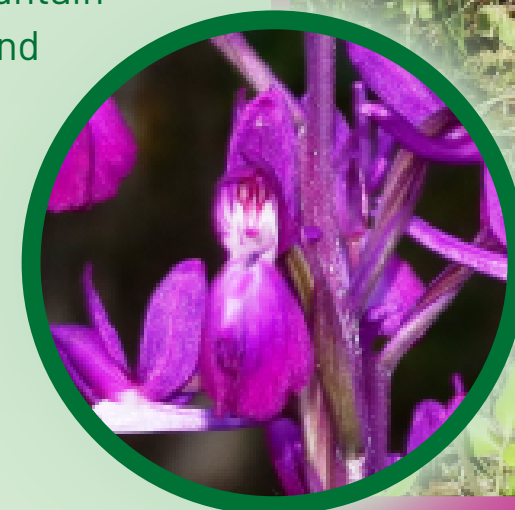
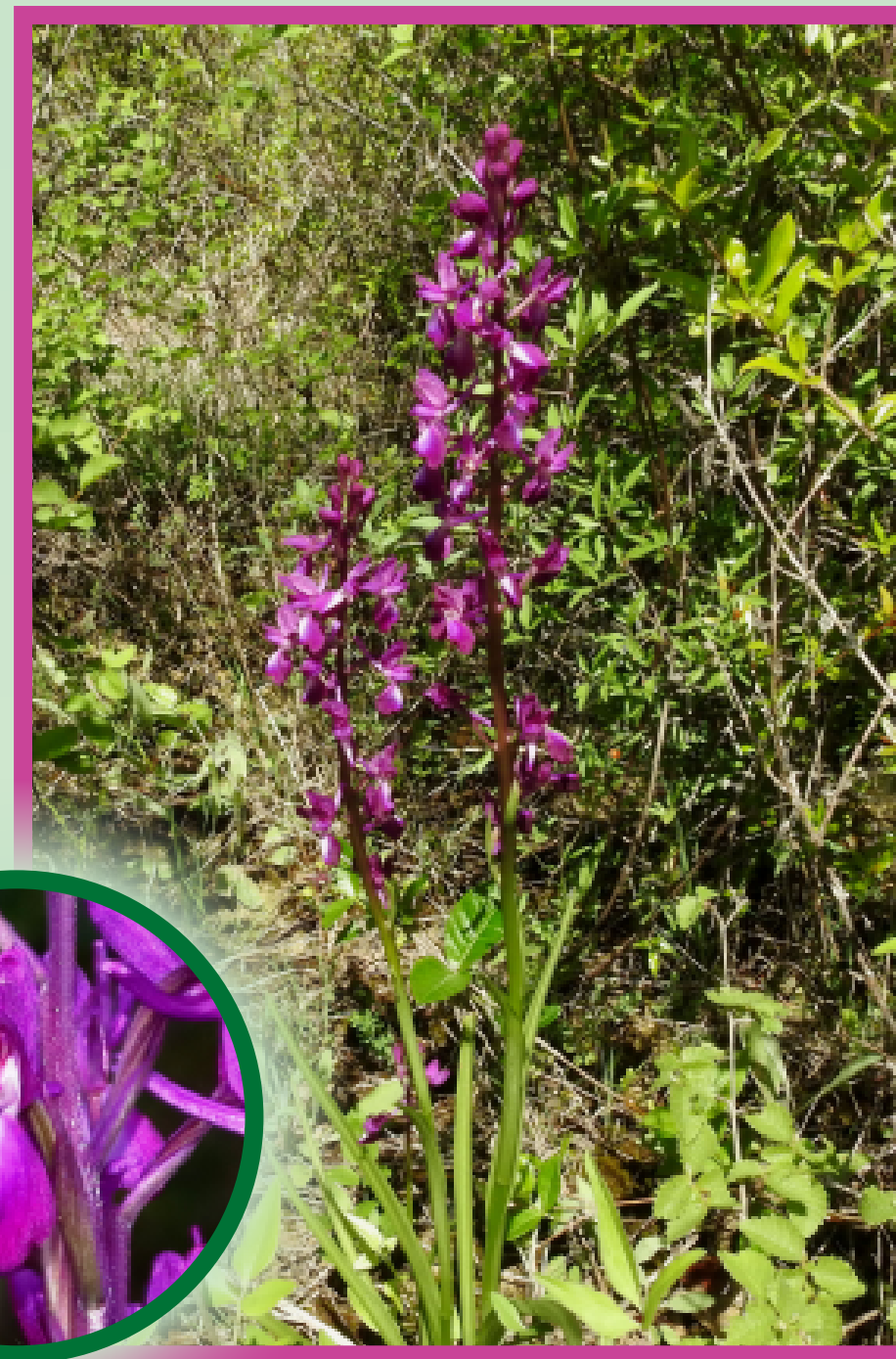

Rahlocvjetni kačun
(*Orchis laxiflora* Lam. ssp. *laxiflora*)

Mediterransko-atlantska vrsta, koja raste na vlažnim i močvarnim travnjacima od nizinskog do brdskog pojasa. U Hrvatskoj je jednako zastupljena i u kontinentalnim i u primorskim krajevima. Naraste i do metar u visinu i ima dugi rahli cvat s brojnim ljubičastim cvjetovima. Raste širom Neretve na vlažnim livadama i uz lokve, a populacija broji više tisuća jedinki. Cvate od kraja travnja do početka lipnja.

Loose-Flowered Orchid
(*Orchis laxiflora* Lam. ssp. *laxiflora*)

This Mediterranean-Atlantic species grows on wet and swampy grasslands from the lowlands to the mountain belt. In Croatia, it is equally distributed across inland and coastal regions. It grows to a meter in height and has a long, lax inflorescence with numerous purple flowers. It is found across the Neretva region in wet meadows and near the ponds, and the population numbers several thousand individuals. Here, they bloom from late April to early June.

Okrunjena kokica
(*Ophrys rhodostephan* Devillers et Devillers-Tersch.)

Rijetka vrsta endemična za Dalmaciju i poznata sa svega desetak nalazišta. Otkrivena je i opisana prije 20-ak godina. Lapovi su izrazito ružičasti i izduženi, a medna usna kao i kod ostalih vrsta kokica imitira oblik pčela i osa, kao glavnih oprašivača. Vrsta nije rijetka na neretvanskom području gdje cvate od kraja travnja do početka lipnja uz putove, na brdskim čistinama te u rijetkoj makiji.

Crowned Bee Orchid
(*Ophrys rhodostephan* Devillers et Devillers-Tersch.)

This rare species is endemic to Dalmatia and has been identified at only a dozen locations. It was discovered and described in detail about 20 years ago. The petals are intensely pink and elongated, while the lip, as in all bee orchids, imitates the shape of bees and wasps, their main pollinators. The species is not rare in the Neretva area, where it blooms from late April to early June along roads, in montane clearings and in sparse maquis.

Tragom divljih orhideja

In Search of Wild Orchids

Orhideje su najbrojnija biljna porodica na svijetu. Većina ljudi ih poznaje samo kao raskošne ukrasne kućne biljke, ne znajući da tijekom bilo koje šetnje u prirodi, mogu susresti orhideje! U Hrvatskoj raste gotovo 200 vrsta orhideja. Za razliku od tropskih orhideja koje većinom rastu kao epifiti na drveću, u zemljinom umjerenom pojasu orhideje rastu isključivo na tlu. Većina ih raste na otvorenim staništima (travnjacima),

no ima i strogo šumskih vrsta. Na području Neretve već se duži niz godina proučavaju orhideje i do sada je zabilježeno čak 30 vrsta! Prošetajte prirodom i upoznajte raznolikost i šarenilo neretvanskih orhideja! No ne zaboravite da su sve orhideje u Hrvatskoj strogo zaštićene vrste te ih je zabranjeno brati. Stoga ih zadržite u svom sjećanju ili zarobite njihovu ljepotu fotoaparatom.

Orchids are the most abundant plant family in the world. Most people see them only as gorgeous decorative houseplants, not knowing they will undoubtedly encounter orchids during a walk through nature! Almost 200 species of orchids grow in Croatia. Unlike tropical species, which mostly grow as epiphytes on trees, in the earth's temperate zone, orchids grow only on the ground. Most of them grow in open habitats

(grasslands), but there are also only forest species. In the Neretva area, orchids have been studied for many years, with 25 species identified so far! Take a walk and get to know the diverse and colourful orchards of the Neretva! But don't forget that all orchids in Croatia are strictly protected species, and picking them is forbidden. However, carry memories of them or capture their beauty with your camera.

Jesenski zasučak
(*Spiranthes spiralis* (L.) Chevall.)

Mediterransko-atlantska vrsta orhideje koja za razliku od većine ostalih orhideja cvate u jesen (drugo ime joj je *S. autumnalis*!). Niska biljka sa spiralno uvijenim cvatom s oko 20 sitnih bijelo-zelenkastih mirisnih cvjetova. Vrsta najčešće raste na pašnjacima pa je generalno ugrožena prestankom ispaše i prekomjernim zarastanjem tih područja. Na području Neretve je dosta česta vrsta. Više stotina jedinki cvate tijekom jeseni u brdskim predjelima na travnjacima, uz putove te u rijetkoj makiji i šumi.

Autumn Lady's Tresses
(*Spiranthes spiralis* (L.) Chevall.)

This Mediterranean-Atlantic orchid, unlike most other orchids, blooms in autumn (its other name is *S. autumnalis*!). It is a short plant with a spirally twisted inflorescence and about 20 small whitish-green fragrant flowers. The species grows primarily on pastures, so the abandonment of grazing and encroachment of woody plants threatens its flourishing. It is quite a common species in the Neretva area, where several hundred specimens bloom during autumn in hilly areas on grasslands, along roads and in sparse maquis and forests.

Žučkasta dalmatinska kokica
(*Ophrys x flavicans* Vis.)

Hrvatska endemična vrsta s vrlo uskim arealom u srednjoj Dalmaciji. Opisao ju je 1842. znameniti hrvatski botaničar Roberto Visiani. Smečkasto-crvena medna usna s vremenom postaje žučkasta po čemu je i dobila ime (*flavicans*). Na području Neretve zabilježena je samo jedna jedinka s dvije stabljike uz put na području Vida, što je prvi nalaz u južnoj Dalmaciji. Vrsta cvate u ožujku i travnju.

Yellowish Dalmatian Bee Orchid
(*Ophrys x flavicans* Vis.)

This Croatian endemic species is found within a narrow area and restricted to central Dalmatia. It was described in detail in 1842 by the famous Croatian botanist Roberto Visiani. The brownish-red honey lip turns yellowish over time, after which the species got its name (*flavicans*). In the Neretva area, only one species with two stems has been found along the road in the Vid area, which is the first finding of this species in southern Dalmatia. The species blooms in March and April.

Malocvjetni kačun
(*Orchis provincialis* Balb. ssp. *pauciflora* (Ten.) Camus)

Ova niska (20 cm) orhideja karakteristična je uglavnom za brežuljkaste predjele središnjeg i istočnog Mediterana. Iako je mala, cvjetovi su joj relativno krupni, izrazito žuti sa sitnim ljubičastim točkama na mednoj usni. Jedna je od najčešćih vrsta orhideja na području Neretve, ali ograničena na brežuljkaste predjele, gdje raste uz putove i na čistinama u makijama. Populacija je procijenjena na više tisuća jedinki. Cvate u travnju i svibnju.

Sparse-Flowered Orchid
(*Orchis spitzelii* Saut. ex W. D. J. Koch)

This short (up to 20 cm) orchid is characteristic mainly of the hilly areas of the central and eastern Mediterranean regions. Though short, its flowers are relatively large, distinctly yellow, with tiny purple dots on the lip. It is one of the most frequent species of orchids in the Neretva area but is limited to hilly areas, growing along roads and in clearings within maquis. The population is estimated at several thousand specimens. It blooms in April and May.

Majmunov kačun
(*Orchis simia* Lam.)

Mediterransko-atlantska vrsta koja u Hrvatskoj raste i u primorju i na kontinentu. Gusti cvat sadrži mnogobrojne bijele cvjetove s karakterističnom mednom usnom s izduženim ružičastim režnjevima koji podsjećaju na majmuna. Na području Neretve izrazito je rijetka vrsta, pronađene su svega četiri jedinke koje rastu na brdskim čistinama i uz putove, a cvatu u travnju i svibnju.

Monkey Orchid
(*Orchis simia* Lam.)

This Mediterranean-Atlantic species grows in Croatia both in the coastal and inland regions. The dense inflorescence contains numerous white flowers with a characteristic lip featuring elongated pink lobes reminiscent of a monkey. It is an extremely rare species in the Neretva area, where only four individuals have been found and grows in montane clearings and along roads. It blooms in April and May.

Sitnolisna krušćika
(*Epipactis microphylla* (Ehrh.) Sw.)

Euroazijska vrsta koja uglavnom raste na sjenovitim i polusjenovitim staništima, najčešće u listopadnim šumama, šumskim rubovima i šikarama. U Hrvatskoj se bilježi i u primorju i na kontinentu. Orhideja ima kratke listove i relativno sitne zelenkaste viseće cvjetove. S obzirom da cvjetovi nemaju izražene boje poput većine orhideja, vrsta se često teško uočava u prirodi. Na području Neretve zabilježeno je oko 40 jedinki na zapuštenim livadama, uz rub šume i makije. Cvjeta u travnju i svibnju.

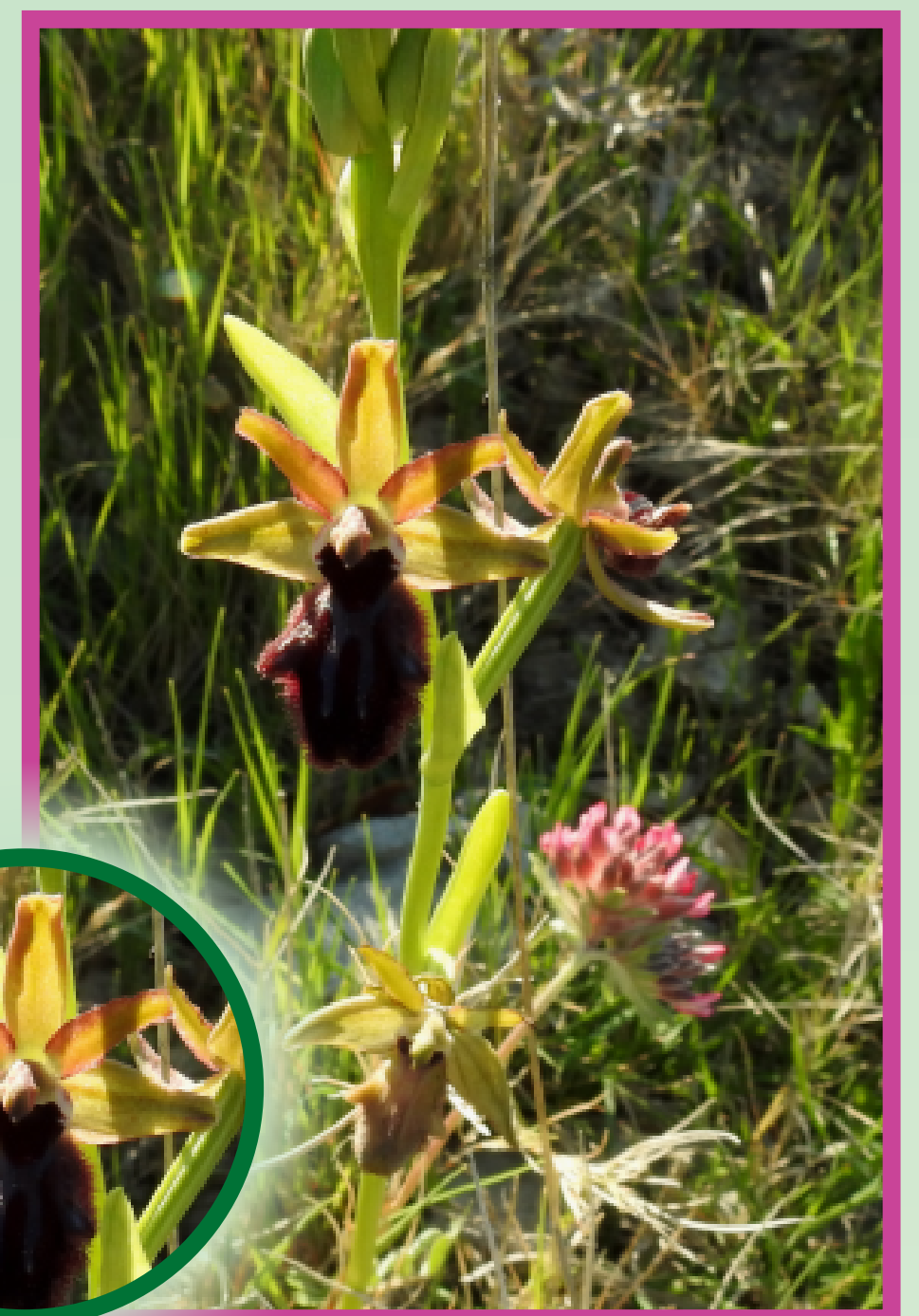
Small-Leaved Helleborine
(*Epipactis microphylla* (Ehrh.) Sw.)

This Eurasian species grows primarily in shady and semi-shady habitats, most often in deciduous forests, forest edges and thickets. In Croatia, it has been found in the coastal and inland regions. It has short leaves and relatively small greenish-drooping flowers. Since the flowers do not have distinct colours like most orchids, the species is often difficult to spot in nature. In the Neretva area, about 40 specimens have been found in abandoned meadows along the forest edges and maquis. It blooms in April and May.

Crna kokica
(*Ophrys sphegodes* Mill. ssp. *atrata* (Rchb. f.) A. Bol'os)

Mediterranska vrsta koja naraste do 65 cm i sadrži 3 do 10 cvjetova. Medna usna je tamnosmeđa do crnkasta (po čemu je vrsta i dobila ime) te sadrži prepoznatljivo zrcalo u obliku slova H. Raste duž hrvatske obale i na otocima. Na području Neretve je jako rijetka, zabilježeno je svega pet jedinki uz putove i na brdskim čistinama. Cvate od kraja travnja do početka svibnja.

Dark Bee Orchid
(*Ophrys sphegodes* Mill. ssp. *atrata* (Rchb. f.) A. Bol'os)

A Mediterranean orchid that grows up to 65 cm and contains three to ten flowers. The lip is dark brown to blackish (after which the species got its name) and contains a recognizable speculum in the shape of the letter H. It grows along the entire Croatian coast and on the islands. It is very rare in the Neretva area, and only five specimens have been found along roads and in montane clearings. They bloom from late April to early May.

